

**OLENA TREBYNSKA'S PERSONALITY (1885–1967)
IN THE CONTEXT OF UNDERSTANDING WOMEN'S CITIZENSHIP
IN MODERN UKRAINE**

Abstract: The period of the 19th–20th centuries is characterized by a crisis of traditional values; the focus of attention shifts to the institution of family and to the issue of femininity. Changes in perception of women's role in society and the expansion of their rights cause increased attention to researching women's history in detail. One of the clear examples of implementation of such changes are the women from the Trebyskiy family.

Keywords: emancipation, femininity of the modern age, gender studies, women's higher education, the Trebyskiy family.

УДК 37(091)(477)-051Мазуркевич:[37.035:172.15]

Т. С. ПАВЛЕНКО

ORCID ID: 0000-0003-3244-7897

науковий співробітник

відділу педагогічного джерелознавства та біографістики

ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського

e-mail: tetana1806@gmail.com

**О. Р. МАЗУРКЕВИЧ (1913–1995) ПРО УКРАЇНСЬКУ МОВУ ТА
НАЦІОНАЛЬНЕ ВИХОВАННЯ: ЗА МАТЕРІАЛАМИ ЕЛЕКТРОННОГО
РЕСУРСУ «ВИДАТНІ ПЕДАГОГИ УКРАЇНИ ТА СВІТУ»**

Анотація. Репрезентовано науковий доробок Мазуркевича Олександра Романовича, розміщений на вебпорталі ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського у інформаційно-бібліографічному ресурсі «Видатні педагоги України та світу». Розкрито структуру сторінки. Акцентовано увагу на працях О. Мазуркевича, в яких ідеться про утвердження рідної української мови та національного виховання.

Ключові слова: О. Р. Мазуркевич, рідна українська мова, національне виховання, електронний ресурс.

Для ефективного забезпечення користувачів інформацією про видатні українські і світові постаті у ДНПБ створено електронний інформаційно-бібліографічний ресурс «Видатні педагоги України та світу», який «сприяє задоволенню інформаційних потреб сфери освіти, педагогіки в історико-біографічній інформації, поглибленню знання про життя та діяльність, погляди та світоглядні цінності педагогів і освітян минулого, поширенню демократичних і гуманістичних ідей про розвиток української і зарубіжної освіти» [1, с. 10]

Реформування науково-освітнього простору спонукає до переосмислення історичного досвіду, звернення до творчого надбання відомих українських освітян, педагогів, учених, які зробили вагомий внесок у розвиток національної освіти й педагогічної думки України.

Одну із сторінок інформаційно-бібліографічного ресурсу «Видатні педагоги України та світу» присвячено українському педагогові, літературознавцю, доктору педагогічних наук, фахівцеві з методики викладання літератури, проблем літературної освіти – О. Р. Мазуркевичу (1913–1995 рр.) URL: <https://dnpb.gov.ua/ua/informatsiyno-bibliohrafichni-resursy/vydatni-pedahohy/mazurkevych-o-r/>

Олександр Романович Мазуркевич народився 9 вересня 1913 р. у с. Жабокрич Тульчинського району Вінницької області в батрацькій сім'ї. Педагогічну освіту здобув у Тульчинському педагогічному технікумі, філологічну – у Вінницькому педагогічному інституті, у 1952 р. – захистив кандидатську дисертацію, а в 1964-му – докторську на основі своєї книги «Нариси історії методики української літератури».

Усе життя вчений досліджував проблеми літературної освіти, історію української літератури.

Питання мови – пріоритетне в концепції літературної освіти науковця. Для нього вивчення української літератури в школі має спиратись на міцне підґрунтя – рідне слово. У праці «Воскресіння нетлінного, відродження заповітного» (1994) О. Мазуркевич наголошує: «У шкільній літературній освіті рідне слово – не гість, а господар, Та й не мислима література жодного народу без свого духу й тіла – слова мовою народу, який її читає, сприймає, вчить з дитинства» [4, с. 18]. Рідне слово це – потужний інструмент виховання, оскільки у слові закарбовано усю культурну спадщину народу. Вивчення рідної мови допомагає людям зберегти зв'язок зі своєю історією, традиціями та цінностями, також сприяє формуванню національної самосвідомості та патріотизму. Коли йдеться про національне виховання, то саме володіння рідною мовою і дає особистості відчуття належності до певного народу.

У цьому контексті привертає увагу праця О. Мазуркевича, «За рідне слово в рідній школі» (1995), в якій автор переосмислює методи викладання літератури, приділяючи велику увагу рідній українській мові.

Провідна роль у вивченні творчої спадщини українського народу на думку О. Мазуркевича належить етнопедагогіці, утвердженню рідного слова в системі національної освіти та виховання. Учений обґрунтовує це у праці «Воскресіння нетлінного, відродження заповітного» [4, с. 23].

За незалежної України О. Р. Мазуркевич зміг вільно висловити свої думки щодо ролі літератури в моральному вихованні молодого людини у національній школі. Розбудова національної школи в незалежній Україні, вважав учений, вимагала нового підходу до повноправного утвердження рідної української мови, відродження духовного життя, вільного розвитку багатовікової культури українського народу. Він підкреслював, що саме школа є осередком становлення і утвердження духовної основи народу, а засобом цього є рідне слово. Так, у статті «Рідне слово в концепції національної освіти» (1993) автор висвітлює боротьбу українського народу за рідне слово в рідній школі, доводить і те, що основою концепції національної школи є утвердження рідного слова [6].

Отже, детальніше про О. Мазуркевича можна дізнатися зі сторінки електронного ресурсу «Видатні педагоги України та світу». Представлена вебсторінка містить широкий масив різнопланової інформації (біографічної, бібліографічної, візуальної), яка дає змогу комплексно презентувати творчу

спадщину педагога, доводить співзвучність його ідей і сьгоднішніх концептуальних положень національної системи освіти, національно-громадянського виховання молодого покоління.

Список використаних джерел

1. Березівська Л. Д. Електронний ресурс «Видатні педагоги України та світу» як форма представлення педагогічної біографіки в освітньо-науковому просторі. *Педагогічна біографіка та біографістика в сучасному науково-інформаційному просторі* : зб. матеріалів VII Всеукр. наук.-методол. семінару з історії освіти, 20 трав. 2022 р., Київ / НАПН України та ін. Вінниця, 2022. С. 9–11. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/730864/> (дата звернення: 20.03.2024).
2. Березівська Л. Д. Мазуркевич Олександр Романович (1913–1995). *Українська педагогіка в персоналіях* : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. : у 2 кн. / за ред. О. В. Сухомлинської. Київ, 2005. Кн. 2 : XX століття. С. 501–507.
3. Боднар Д. Педагогічна та науково-методична спадщина О. Р. Мазуркевича в оцінці науковців. *Людинознавчі студії. Серія «Педагогіка»* : зб. наук. пр. Дрогоб. держ. пед. ун-ту ім. Івана Франка. Дрогобич, 2016. Вип. 2/34. С. 20–29. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2016_2\(34\)_5](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Lstud_2016_2(34)_5) (дата звернення: 20.03.2024).
4. Мазуркевич О. Р. Воскресіння нетлінного, відродження заповітного. *Рідна шк.* 1994. № 9. С. 18–25.
5. Мазуркевич О. Р. За рідне слово в рідній школі. На шляху становлення методики української літератури. Київ ; Херсон, 1995. 207 с.
6. Мазуркевич О. Р. Рідне слово в концепції національної освіти. *Рідна шк.* 1993. № 10. С. 7–17.

UDC 37(091)(477)-051Mazurkevych:[37.035:172.15]

T. S. PAVLENKO

ORCID ID: 0000-0003-3244-7897

Researcher of the Department

of Pedagogical Source Studies and Biographistics at

V. Sukhomlynskyi SSEL of Ukraine

e-mail: tetana1806@gmail.com

O. R. MAZUREVYCH'S (1913–1995) IDEAS ABOUT THE UKRAINIAN LANGUAGE AND NATIONAL EDUCATION ON PAGES OF THE ELECTRONIC RESOURCE «OUTSTANDING EDUCATORS OF UKRAINE AND THE WORLD»

Abstract. The publication highlights the scientific work of Oleksandr Romanovych Mazurkevych, posted on the web portal of V. Sukhomlynskyi State Scientific and Educational Library of Ukraine in the information and bibliographic resource «Outstanding educators of Ukraine and the world». The structure of the page has been revealed. Attention is focused on O. Mazurkevych's works, in which the issues of establishing the native Ukrainian language and national education were considered.

Keywords: O. R. Mazurkevych, native word, native language, national education, electronic resource.